

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van eigen land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt werden, bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

300. — 't Portiertje van Roeselare. — 301. De Kleine Tooneelspeelster. — 302. Angstige Dagen. — 303. Antwerpen in Brand. — 304. De Bannelingen. — 305. In het wilde Land. — 306. De Wonderbare Redding. — 307. Piere Margriet van Leuven. — 310. 't Avontuur van den Schilder. — 311. Het Boefje. — 312. Een onverwachte Reis. — 313. De Geheimzinnige Teekens. — 314. De Spanjaarden te Gheel. — 315. Zwarte Jan. — 316. De Heks van de Moeren. — 317. De Boschwachter van Eikenhof. — 318. Het Juffertje van Parijs. — 319. De Wolfjager van Turnhout. — 320. De Zeeroovers. — 321. Het Gezin van den Visscher. — De Wilde Cow-Boy. — 323. Keizer Karel te Gent. — 324. De Spanjaarden te Mechelen. — 325. Kerstmis in de Sneeuw. — 326. Een angstig avontuur. — 327. De Reis in den Nacht. — De Zwarte Bende. — 329. Het licht in de Wildernis. — 330. De dankbare Soldaat. — 331. Een keer Wildstrooper. — 332. Het Wonderland. — 333. Het Verloren Testament. — 334. In veilige Haven. — 335. De wonderbare reis van schipper Bontekoe. — 336. Een brutale Feeks. — 337. Vaders vertrouwen. — 338. De vlucht over de Schelde. — 339. Neel's avontuur. — 340. De Zwarte Ruiters. — 341. De Held van Afrika. — 342. De Pleegzoon van den Bedelaar. — 343. Het beleg van den Ravenburg. — 344. Een avontuurlijke vacantie. — 345. De vriend van den Indiaan. — 346. De Pelgrims en de Roofridder. — 347. De twee Gemzenjagers. — 348. Het verloren Koffertje. — 349. De Held van Maldeghem. — 350. Het verlaten Huis. — 351. De schat in den Kelder. — 352. — Het huis in de Dennen. — 353. De vriend van den Zeekapitein. — 354. De gestrafte Hoogmoed. — 355. Grootmoeders helpers. — 356. Een Vlaamsche jongen in Amerika. — 357. De jonge Kolonist. — 358. De herder van de Hooglanden. — 359. Na lijden komt verblijden. — 360. De twee Robinson Crusoe's. — 361. Edelmoedigheid beloond. — 362. De Durver. — 364. De Durver in de Prairie. — 365. De jonge Hovenier. — 366. De sluwe Goochelaar. — 367. De valsche Boudewijn. — 368. De zonderlinge Bezoeker. — 369. De schrik van het Dorp. — 370. De Plaaggeest. — 371. Bij de Eskimo's. — 372. Ewyn, de lijfeigene. — 373. De eenzame hoeve. — 374. Het Schot in den Avond. — 375. De Stiefmoeder. — 376. Gescheiden Vrienden. — 377. Het Avontuur der Kerstzangers. — 378. Hoogmoed gebroken. — 379. De Cirkusjongen. — 380. Uit het Cirkus. — 381. Het Spookschip.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

UITGAVE A. HANS-VAN DER MEULEN, CONTICH.

Drukkerij R. Bracke-Van Geert, Wetteren.

A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK

Nr 410.

A. HANS.

De Spion

Uitgave A. Hans-Van der Meulen, Contich.

DE SPION

I.

Frans Vinck keek door 't raam van de herberg « 't Vliegend Paard », waar hij thuis lag.

Aan de overzijde der straat zat Emerance Masseleyn vóór haar deur te spellewerken. Frans was pas enkele dagen hier te Lindedale, 't Oost-Vlaamsch grensdorp. Bij Antwerpen was hij gewond geworden in den rechtervoet. Hij hinkte nu en de legeroversten hadden hem voor verderen dienst ongeschikt verklaard. Frans Vinck kreeg een voorloopig pensioen, en, daar hij 't liefst in België woonde, maar zich niet ver in 't bezette land wagen durfde, had hij zijn intrek genomen bij baas Vergouwen en bazin Lydie in « 't Vliegend Paard » te Lindedale.

't Was een schoone Lentedag van 't oorlogsjaar 1915. Nieuw leven tooide de velden. De boeren arbeidden op den akker. 't Was alles zoo vreedzaam hier, aan den rand van 't benarde vaderland. Maar ginds aan den einder klonk toch dof kanongebulder.

Door het dorp slenterden eenige jonge Duit-
sche soldaten. Ze waren verleden week van Ieper-
ren gekomen en hadden er deel genomen aan
den tweeden, weer te vergeefschen aanval.

Ze mochten nu rusten... tot een nieuw be-
vel hen opnieuw naar het front riep... naar die
hel, waar er telkens voor goed bleven en anderen
wreed verminkt werden.

Frans ging op straat.

— Ge zijt in den oorlog geweest. hé? vroeg
Emerance.

— Ja... 'k Ben afgekeurd nu.

— 'k Heb het gehoord. Gij hebt bij Antwer-
pen gevochten, hé?

— Ja... En bij Halen en Tienen... en bij
Campenhout... Mechelen. Ik ben na Luik altijd
in den strijd geweest.

— Maar hoe ge hier durft blijven?

— O, ik kan 't zoo moeilijk in den vreemde
gewoon worden... 'k Zit hier toch in België.

— Maar als ze u eens mee doen...

— 'k Ben een afgekeurd soldaat. Ik zit vlak
aan de grens. Al de achterdeur ben ik in vijf
stappen op Hollandschen grond.

— Wees toch voorzichtig!

Ze zwegen even.

— Van waar zijt gij? vroeg Emerance toen.

— Van tegen Ieperen.

— Waar ze zoo vechten?

— Ja, ons dorp is geheel plat. De menschen
zijn gevlucht.

— Hebt gij nog ouders?

— Ja, en twee zusters en een jongen broer...
Maar ik weet niet waar ze zijn. Ik heb hun na-
men al dikwijls in de gazetten gezet, maar nooit
antwoord gekregen. 'k Peins dat ze ergens te Roe-
selare of Kortrijk verblijven.

— 't Is toch triestig, zoo in 't onzekere leven.

Er klonk medelijden in Emerance's stem.

— Ja, 't is triestig, zei hij. Maar duizenden zijn
in mijn geval.

— Ja... Wij krijgen nog regelmatig nieuws
van onzen broer, die ook soldaat is. Hij zendt
zijn brieven naar een kennis daar op 't Hol-
landsch. Wij wonen daarvoor goed. Wanneer
gaat die oorlog uit zijn?

— Ja, wanneer? Ik vrees dat hij nog lang zal
duren.

— Men vordert niet.

— Neen... De Duitscher is sterk.

— Gij hebt dus geen huis meer?

— Wij woonden op een hoeve. Vader boerde
en ik was veekoopman. Gelukkig kan ik mijn
stiel voort doen. Het gaan zal me moeilijk vallen.
Maar och, dat went ook...

— Toen ze daar bij Ieperen zoo schoten, ver-
leden week, heb ik geweend. 'k Stond 's avonds

op onzen zolder. Door het dakvenster zag ik den weerlicht.

— Ja, dat was van de kanonnen.

— 't Was nu te zien tot hier. Ik dacht aan mijn broer. 't Was wel aan den IJzer niet, maar och, gisteren bij Ieperen, morgen bij Diksmuiden. Is 't zoo niet?

— Ja... 't Was nu in onze streek. 'k Hoorde dezen morgen twee Duitschers over Langemark spreken. Dat is mijn dorp. 't Pakte me nog, toen ik dezen naam hoorde. Daar gewoond hebben en gelukkig geweest zijn, en nu peinzen, dat ze er zoo vechten...

En Frans Vinck vertelde van zijn dorp en zijn streek en 't oude, goede leven daar; van zijn ouders, zijn zusters en jongeren broer, van wie hij geen nieuws hoorde.

— Ge ziet geen menschen komen, geloof ik! zoo verstoorde een barsche stem het onderhoud.

Beiden zagen even verschrikt op. Een groote, stoere jongeling stond voor hen. Zijn gelaat was rood en zijn blik richtte zich nijdig op den oudsoldaat.

— Bernard, zei Emerance, wat verschrikt. Ik had u niet gezien.

— Zoo'n belangrijk gesprek met dezen vreemdeling?

— 't Is onze geboort...

— Ja, ja, ik weet het wel.

— We spraken over zijn parochie. Hij is van tegen Ieperen, waar er zoo wreed gevochten is. Haal een stoel, Bernard, en zet u bij.

Emerance had dit alles op vriendelijken toon gezegd, maar de jongeling behield den norschen trek op zijn gelaat.

— Een stoel nemen... neen, neen, ik kom u halen. Moeder is niet al te wel, hernam hij vrij barsch.

— Is uw moeder ziek? vroeg Emerance belangstellend.

— Bah! ziek precies!... Ge moest toch eens meekomen.

— Seffens, Bernard.

— Elk een goeden dag, groette Frans.

Hij keerde in « 't Vliegend Paard » terug. Bazin Lydie zat in de gelagkamer te naaien.

— Zijt ge weggejaagd? vroeg ze schertsend.

— Wie is die man?

— Bernard Verwilgen. Hij zal met Emerance trouwen. En het is een ruwe vent. 'k Geloof niet, dat Emerance er een goed huwelijk mee zal doen, als 't ooit zoo ver komt. Verwilgen is niet arm, neen, een boerenzoon, maar hij is te veel op de baan en ze zeggen, dat hij 't nu ook goed met de Duitschers stellen kan.

— Dat is laf!

— Ja, jongen, nu toonen de menschen hun

karakter, de slechte of de goede. Hij keek kwaad naar u. Hij heeft een bruut karakter.

Zoo sprak Frans wat met Lydie, in wier herberg hij woonde.

II.

't Was nacht.

Frans Vinck kon niet slapen. Aan den einder bulderde het kanon. Bij Ieperen streed men wat heftiger.

Frans sprong 't bed uit en stil ging hij naar beneden. Hij wilde even buiten zien. Misschien kwam dan de slaap.

Langs de achterdeur sloop hij den hof in, en bleef dan leunen tegen de haag. De sterren pinkten, en hun zilveren licht gleed zachtjes over de boomen, waarin de wind suisde.

Boem... boem...

Altijd maar dat kanon, ginds in de verte, in de eigen streek.

En Frans zag in den geest zijn dorp en zijn streek.

Boem... boem...

't Waren als slagen op zijn hart... Vaders hofstee lag zeker ook in gruzelementen en die van Deloo en Verriest en van nonkel Louis en nonkel Pol. En al die andere, waar de menschen zoo vredig gewoond hadden.

Waar waren ze nu? Vader, moeder, de zusters, de broer, de familie, de geburen? Misschien lag moeder om hem te weenen en te bidden, niet knnende slapen ook, uit onrust en verdriet. En hij peinsde aan hen...

Plots hoorde Frans stemmen. Hij boog zich verder over de haag.

Ja, daar naderden menschen.

Vluchtelingen misschien, die Holland wilden bereiken. Maar neen, ze kwamen van het Noorden.

Smokkelaars dan...

Ze slopen over 't veld. Frans keek scherper toe. Ze sjouwden en sleurden. Smokkelaars dus.

Vinck kon nu wat verstaan. Een sprak in het Vlaamsch, een ander in het Duitsch.

De jongeling bukte zich; hij wilde 't gedoe eens afloeren en men moest hem niet zien. Hij keek door een gat van de haag.

De kerels rolden vaten...

— Ze zijn nu allen op Belgisch gebied, zei er een. De Hollanders zagen ons niet.

— Geen gevaar, antwoordde de Duitscher, een soldaat dus.

Ja, zijn geweer glansde tegen het donker. De mannen waren nu dichtbij.

— Zes vaten benzine, een goed zaakje, hernam de Vlaming.

— De Hauptman zal zufriedien sein.

— En een goed winstje voor mij.

Frans ontstelde. Die laffe smokkelaar! Ha! hij herkende hem, 't was Bernard Verwilgen.

Die bracht benzine aan voor de Duitschers, voor un auto's, voor hun leger. Een wapen tegen 't eigen volk, tegen de Belgen, die ginds zoo kloek hun laatsten morzel gronds verdedigden.

Bernard Verwilgen verdiende bloedgeld.

— Lafaard! raasde het in Vinck.

O, hij had het willen uitschreeuwen, luide over 't dorp, dat allen het hoorden.

Maar gelukkig bedacht hij zich nog bijtijds!

Het was streng verboden 's nachts buitenhuis te komen. Hij zou zich zelf verraden. En hij moest zich vooral stil houden, hij de oud-soldaat.

Stil keerde hij naar zijn slaapkamer terug, maar stak het hoofd door 't raampje, een dakvenster. Hij wilde toch de buitenlucht inademen, 't hoofd baden in den nacht.

— Lafaard... ellendige Judas! mompelde hij. En dat is Bernard Verwilgen, de boerenzoon, die geld heeft...

In 't huis aan den overkant sliep de brave Emérance. Zeker was ze ter ruste gegaan, met den paternoster in de hand, biddend voor haar broer. En misschien lag ze ook wakker, luisterend naar het kanon. En haar verloofde sloop 's nachts over de velden met soldaten van den vijand.

— O, gij eendelijke lafaard, gij Judas, siste Vinck. Hoe kunnen er zulke menschen bestaan? Hij is jong en sterk. Op de akkers van zijn vader werken vrouwen en kinderen, van wie de man, de vader in 't leger is. Ze brengen geld in Verwilgens beurs. Hij gaat niet, hij strijdt niet. En nog heulen met den vijand, wapens leveren tegen den man, de vaders van dat werkvolk, den broer van zijn beminde, zijn eigen landgenooten! O, gij Judas, gij lafaard! En nog moeten zwijgen, het niet mogen uitschreeuwen in zijn gelaat... Zwijgen, want zijn vrienden zijn de Duitschers... de meesters hier...

Och ja, er waren nog smokkelaars... Men haalde hier schaars geworden artikelen uit Holland voor eigen gebruik.

Maar smokkelen voor den vijand...

Van den einder klonk 't gebrul van het kanon, het gehuil uit de hel van Ieperen.

III.

Wardje, den bult, noemde men hem. Hij was mismaakt van zijn geboorte af, en woonde nu bij een boer aan de grens, dicht bij 't dorp.

Iedereen kende hem als een braven man, en, als dronken kerels hem om zijn lichaamsgebrek bespotten, kozen velen partij voor hem.

't Was Zondagmiddag, en Wardje dronk een

glas bier in «'t Vliegend Paard». Hij sprak gaarne met Frans Vinck en liet dezen van den oorlog vertellen.

Bernard Verwilgen trad met eenige kameraden binnen. Hij had al wat gedronken; zijn wizen was rood en zijn oogen stonden dwaas.

— Ha, de bult zit hier ook! riep hij spottend.

Hij sloeg Wardje op den bochel.

— Was het maar een kas met geld, hé! grinnikte hij.

— Ware ik zoo welgemaakt als gij, 'k zat nu niet in een herberg, maar 'k stond aan den IJzer, antwoordde Wardje.

— Wel, gij leelijke bult! schoot Verwilgen woedend uit.

Hij hief dreigend de hand op.

— Laat hem gerust! gebod Frans Vinck.

Hij ging voor den mismakke staan.

— Wat wilt gij hier, vreemde gast? Ons de wet stellen? vroeg Bernard treiterend. Ge draagt den kop nogal fier. Is het omdat ge soldaat geweest zijt, en een hinkepoot hebt?

— Hinkepooten kan men in 't leger krijgen. Maar liever een arme hinkepoot dan een rijke smokkelaar!

En Vinck keek den boerenzoon diep in de oogen.

— Wat! schreeuwde Verwilgen met een vloek. Wat wilt ge zeggen? Spreek op!

— Ge hebt me verstaan... en gij weet het best wat ik zeggen wil!

— Moet ik u ten gronde slaan!

— Raak me eens aan!

Baas Vergouwen kwam haastig uit de keuken.

— Geen ruzie in mijn herberg! zei hij bevelend.

— Peinst ge dat ik hier kom om me te laten verwijten van dien vent daar? snauwde Verwilgen den baas toe.

— Gij zijt begonnen, zei nu de bazin Lydie. Waarom moest ge Wardje schelden?

— 'k Zal mijn geld elders verteren! Ha, zoo wilt ge klanten winnen! hernam Verwilgen op driftigen toon.

— Ja, ga uw geld elders verteren, hernam Vergouwen, die van Vinck over de smokkelzaak gehoord had. Ik wil het niet mijn toog-lade.

Verwilgen keek nog kwader.

— We gaan voort, zei hij tot zijn kameraden.

— Maar wat is dat allemaal? vroeg een van deze.

— Ja, wat is dat van dat geld! riepen ook de anderen.

— We gaan voort! hernam Bernard.

En zich tot Vinck wendend, zei hij op dreigenden toon:

— Ik zal u vinden, vogel!

— Ik woon hier, jongen! antwoordde Frans spottend.

— Ja, ge zult wel een toontje lager zingen. Kom, jongens, we zijn weg.

Bernard en zijn makkers dropen af.

— Frans, zwicht u van dien kerel, ried Vergouwen zijn gast aan. Hij is tot alles in staat. Nu toont hij zijn waar karakter.

— Maar wat kan hij doen?

— Naar de Duitschers gaan.

— De hoofdman weet al, dat ik een afgekeurd soldaat ben.

— Ja, maar hij zou kunnen peinzen, dat ge hem in den weg loopt. Wees voorzichtig. Hij heeft toch eens de waarheid gehoord.

— Hij verstond me wel, hernain Vinck. Bah, die lafaard!

— Vergeet niet, dat we geen overheid hebben. De Duitschers zijn hier meester. En Verwilgen staat er goed mee.

— Hij is er altijd bij, zei Wardje. Als de Belgen terugkeeren, zal hij met de Duitschers mogen vertrekken.

Twee Duitsche soldaten traden nu binnen om wat te drinken. Vinck ging naar buiten.

Emerance Masseleyn verscheen ook juist op straat om zich naar de Vespers te begeven.

Ze kwam op Vinck toe en zei beleedigd:

— Ge moet op uw woorden letten.

— Op mijn woorden letten?

— Ja, ik weet wat er zoo juist in de herberg gebeurd is.

— O, ik heb maar de waarheid gezegd, antwoordde Frans koel.

— 'k Peinsde dat ge eerlijker waart.

Boos draaide ze hem den rug toe, en verwijderde zich. Toen stond Vinck wat verbaasd.

— Ze is kwaad, mompelde hij dan. Maar ja, ze gelooft Verwilgen. En Verwilgen heeft centen, die verblinden haar.

Hij wandelde den Hollandschen kant op.

— Hier zijn de menschen gelukkig. Geen oorlog, dacht hij.

De oud-soldaat gevoelde zich weer triestig. Hij was toch maar een doolaar... Geen familie, geen vrienden... En niets te doen. Heele dagen leegloopen! Kon hij maar werken, doch de dokter had het hem in de eerste maanden verboden. Te zwak.

Leegloopen dus maar, en op den vastgestelden datum naar Oostburg gaan, in het Belgisch vice-consulaat om zijn pensioen.

IV.

Tegen den avond keerde Frans terug. Daar kwam Verwilgen.

— Nu staan we onder vier oogen, nu moet ge spreken, zei hij.

Ze stonden op een pad tusschen de akkers.

— Moet ik spreken? vroeg Frans.

— Zeg wat ge weet!

— Gij twijfelt of ik wel alles weet... 't Is de vrees die u bezig houdt...

— Ge steekt u weg achter woorden.

— Gij hebt benzine gesmokkeld voor de Duitschers. Verstaat ge me nu?

— Gij liegt... gij liegt...

— Neen, hij liegt niet! klonk het nu eensklaps.

Wardje kwam van achter een struik.

— De bult! riep Verwilgen woedend.

— Ja, ja, de bult, die u gisteren avond ook afgespioneerd heeft en twee vaten benzine zag rollen met een Duitscher.

— Dat is dus de tweede maal, zei Vinck. Bah, ge moet daarvoor laf zijn.

— Ge zijt samen afgesproken om mij te belasteren, hernam Bernard. Maar wacht, ik zal u vinden! Duitschers of Belgen, 't is mij gelijk, ik zal recht krijgen.

— Gij spreekt nog van recht, hoonde Vinck. Ge zijt een eendelijke lafaard, verstaat ge dat? Als Wardje alleen was, zoudt ge hem afranselen. Mij durft ge niet aanraken. Een lafaard zijt ge, en een landverrader, een Judas. Is 't nu genoeg? En ga nu naar de Duitschers, als ge durft, ga rap...

— Ik zal u vinden, 'k spreek niet meer... maar we zien elkaar terug! siste Verwilgen.

Vinck liet het pad vrij, en nijdig trok Verwilgen heen.

— Ja, 't is waar; ik heb hem gisteren avond gezien, zei Wardje. 'k Was laat op de baan. 'k Ga er een nieuwen stiel bij doen. Frans.

— Wat dan?

— Brieven over de grens dragen... Er komen er veel van 't front en uit Engeland op adressen daar in Holland. Ik draag ze naar Eekloo en 'k zal ze vandaar wel verder krijgen. 'k Ga een heelen dienst inrichten.

— Het is een gevaarlijk, maar een schoon werk.

— Gisteren avond heb ik brieven gehaald. Toen ik over de grens was hoorde ik gerucht en 'k stak me weg in de gracht bij 't kapelletje. En Verwilgen kwam met een Duitscher voorbij. Ze rolden elk een vat. Zoo, 't is de eerste maal niet...

— Neen, ik heb het verleden week ook gezien.

— Als ze u willen pakken, ge zijt seffens in Holland. 'k Ga ook veranderen van boer. 'k Verhuur me kwansuis bij een boer op het Hollandsch. Als 't uit komt van mijn brieven, zit ik daar beter. Ze zullen er me toch niet van mijn bed halen, gelijk ze met een koerier te Eekloo gedaan hebben. Maar die deed te geweldig. Hij kwam naar de grens met een geweer en twee honden. En hij zou op soldaten geschoten hebben. Burgers mogen dat niet doen. De Duitschers zouden een dorp daarvoor in brand steken.

— Als ik u helpen kan, moet ge 't maar zeggen, zei Frans.

Ze gingen van elkaar.

V.

De kerk was stampvol. 't Was een lijkdienst maar zonder doode.

Theodoor Lamoën lag bij de Nethe begraven. Hij was knecht geweest bij boer Vonk, hier te Lindedale. Zijn ouders hadden nu zekerheid. Lang moesten ze wachten op 't verschrikkelijk nieuws. Maar bij het ontgraven van veel dooden, die in het veld rustten, hadden nummers op kledingstukken getuigd, dat in een weide bij Waalhem ook Theodoor Lamoën gevallen was.

En tot zijn gedachtenis liet boer Vonk nu een lijkdienst houden. Van elk gezin was er minstens iemand tegenwoordig. O, hoe diep voelde men nu de ellende van den oorlog!

Gezond was Theodoor vertrokken op dien onvergetelijken, somberen eersten Augustusdag. En tegelijk met de bladeren was ook zijn jong leven gevallen.

Ieder was ontroerd in de kerk.

Toen de dienst geëindigd was, sprak Emerance Frans aan.

— Ge hadt veel verdriet, zei ze.

— Ja...

— Ik ook... Maar gij weet meer van den oorlog... gij voelt het ook meer... Ge zijt zoo teer... En daarom kan ik niet verstaan, dat ge zulke dingen gezegd hebt. In de kerk peinsde ik, dat ik u vragen moest waarom.

— Maar wat is er dan? Ja, laat ons rechte spreken...

— Men vertelt, dat Bernard met de Duitschers smokkelt. En dat komt van u voort. 't Is toch te erg zoo iets te beweren.

— Ik heb het niet verteld, ik heb het hem eerlijk en oprecht in zijn gezicht gezegd. Ik ben geen kwaadspreker en lasteraar. Ik heb het hem gezegd, toen hij mij bespote om mijn gebrek... en ik heb het gezegd, omdat ik het zoo laf vind...

O na dezen dienst voel ik nog meer hoe verachtelijk het is.

Frans vertelde alles.

Emerance stond nu voor haar woning.

— Vinck, zei ze triestig, ik ben kwaad op u geweest. Maar nu voel ik, dat ik geen reden had...

Ze knikte en trad binnen. Frans ging in « 't Vliegend Paard ».

— Och, ik ben er ziek van, zei bazine Lydie, die ook juist uit de kerk kwam en haar kapmantel afdeed. Zoo'n dienst... Wat pakte het mij!

— Ja, 't is aandoenlijk, stemde Vinck toe.

— Die arme Theodoor! En peinzen dat er zoo vele zijn, en er elken dag nog vallen!

Frans voelde zich koortsig. De plechtigheid had hem geweldig aangegrepen.

— Ik ga naar bed, zei hij.

— Zijt gij ziek? vroeg Lydie ongerust.

— 'k Ben toch niet al te wel.

— Van de aandoening?

— 'k Peins het.

— Ja, ga wat slapen, dat zal u goed doen.

Frans lag lang te mijmeren.

Eindelijk viel hij in een onrustigen sluimer. Och ja, hij was nog zwak; zijn gestel had geleden in die vreeselijke oorlogsweken.

Tegen den avond ontwaakte hij en stond op.

Hij zette zich in de gelagkamer, bij het venster. Verwilgen kwam uit Emerance's huis. Hij zag er woedend uit en trok de deur hard achter zich toe.

Toen begreep Vinck, dat Emerance hem over de smokkelzaak gesproken had.

VI.

Den avond na den dag van den lijkdienst stond Vinck weer in den hof. Gaarne leunde hij er tegen de haag, vanwaar hij in de richting van Ieperen kon staren, en dan mijmerde hij.

Eensklaps hoorde hij zijn naam. Emerance stond aan de andere zijde.

— O, vlucht naar Holland, Vinck, zei ze. De Duitschers gaan u vanavond gevangen nemen. O, 't is laf... verraad van eigen volk...

Haar stem stikte in tranen.

— Vernard Verwilgen verraadt me, hernam Vinck. Ja, dat is laf...

— O, 't is zoo laf, zoo eendelijk laf, zei Emerance heftig. Hij is ze gaan opstoken... hij zegt dat gij een spion zijt. Zijn moeder is 't mij komen vertellen. Vlucht seffens... of 't zou te laat kunnen zijn. Neen, ga niet meer in huis... ik zal morgen uw goed brengen... O, eerst wilde ik niets gelooven... nu zie ik klaarder! Maar talm

nu niet, Frans, zeg niemand, dat ik u verwittigd heb!

— O, zeker niet!

Men hoorde stappen op de kalsijde van het dorp. 't Was 't gedreun der zware Duitsche laarzen.

— Een patrouille... 't zal om u zijn! Rap over de haag! drong Emerance angstig aan.

Nu weifelde Vinck niet meer. Hij kroop door de haag en vluchtte over den akker naar de grens.

— Halt! riep een der Duitsche schildwachten. Er mag voorloopig niemand over.

De afstand was maar klein meer. Frans liep door.

Een schot knalde. De kogel van den Duitscher miste echter zijn doel.

— Vrij! juichte Vinck. O, dat was op 't nippertje af, riep hij hijgend, toen hij op Holland stond.

— Ze kunnen u niets meer doen, zei een boer. O, zijt gij het... de kostganger uit « 't Vliegend Paard »!

— Ja...

— Moest ge vluchten?

— Ja... Ze kwamen me gevangen nemen.

— Waarom?

— Door 't verraad van een lafaard... van Verwilgen.

— Bernard Verwilgen! Wel, die deugniet! Ja, hij is de vriend der Duitschers.

— Hij zei, dat ik spionage deed.

— Daarvoor moet ge een lafaard zijn! Maar we kennen hem.

Frans ging wat verder langs de grens en kon nu tot in de Dorpsstraat van Lindedale zien. En waarlijk, er stond een patrouille voor de herberg van Vergouwen.

— Nog juist weg, zei Vinck, vroolijk nu. Te laat.

— Is dat om u? vroegen verschillende omstanders.

— Ja, om mij, en Frans vertelde alles.

Lang bleven de Duitschers voor « 't Vliegend Paard » staan.

— Niemand weet dat ik weg ben, zei Frans. Ze zullen peinzen, dat ik nog terugkeer. Nu moet ik een nieuw kosthuis zoeken.

— Kom met mij maar mee! riep een der kijkers. Ge kent me toch, hé?

— Ja, ja, boer Lampenaar. Mag ik mee?

— Zeker. We zullen wel 't akkoord geraken. En mijn vrouw is een Belgische. Hier mogen ze u niet komen pakken. En altijd meester blijven, aan den anderen kant van de grens, 't en zal geen waar zijn.

't Was een rumoerige avond geweest.

Het was najaar geworden. De Duitschers hadden aan de grens een versperring geplaatst. Op draden ronkte electriciteit. Wie zoo'n draad aanraakte werd dood gebliksemd. Aldus kon men niet meer over de grens. Maar Lindedale was buiten de versperring gebleven, omdat de grens hier zoo grillig liep. Van Lindedale kon men op Hollandschen grond doch men mocht niet verder België in. En op het dorp had men ook Duitschers.

Zoo kon Frans Vinck, die in Holland verbleef, nog Wardje, Vergouwen en andere kennissen spreken. Verwilgen kon hem geen kwaad meer berokkenen. Emerance Masseleyn deed of ze Verwilgen niet meer kende. Ze verloofde zich in October met Frans Vinck.

Wardje vervoerde nog steeds brieven. Frans Vinck hielp hem en waagde zich zelfs in België om inlichtingen te verzamelen voor het Belgisch leger. Hij was thans spion voor zijn land.

Op een donkeren Novemberavond stond hij met Wardje voor de versperring. De bultenaar had een middel gevonden, om door de versperring te geraken. Hij plaatste een houten raam, dat met rubber omlijst was, tusschen twee draden. Rubber houdt de electriciteit tegen. En men kon dan door het raam kruipen.

Frans Vinck moest nu naar Brugge. Het was een gevaarlijke tocht.

— Goede reis, fluisterde Wardje.

Frans kroop door de versperring. Hij stapte snel door. Voor hem lag een aardeweg tusschen boomen. Frans kende de Deutsche posten, wist welke plaatsen hij moest vermijden. Maldegem liet hij liggen, trok dan de bosschen van Donk in, kroop eindelijk in een schaapstal en wachtte er den morgen af.

Wardje keerde naar 't dorp terug. Hij zag de loerende gedaante achter een boom niet. Bernard Verwilgen wachtte tot Wardje heen was en verdween toen ook.

Emerance zat te spellewerken, toen Ward binnen trad.

— Hij is weg, fluisterde de bezoeker.

— Ging 't goed? vroeg het meisje stil.

— Heel goed... Och, 't wordt een gewoonte.

— God beware hem! lispelde vrouw Masseleyn. Ik ben blij dat mijn dochter zoo'n man krijgt. 'k Laat er gaarne Verwilgen's zoon voor met al zijn geld.

— Die lafaard! zei Masseleyn verontwaardigd. Dezen noen ging hij weer met Duitschers mee.

— En gisteren was hij te Vlissingen, vertelde Wardje. Natuurlijk om weer zaakjes te doen, smerige smokkelzaakjes.

Op haar kamerke knielde Emerance voor een

Onze Lieve Vrouwenbeeld, dat op een plankje aan den muur stond. Ze had er een kaars voor ontstoken. Ze bad voor Frans

VIII.

Frans Vinck zag de torens van Brugge. Tusschen boeren en boerinnen, soldaten en werklieden, trok hij door de Sinte Kruispoort. Hij moest in een huizeke achter de Langestraat zijn. Hier wachtte hem een man die als groet een woord sprak. Frans antwoordde met een andere spreuk.

De man gaf aan Vinck eenige dunne papiertjes. Frans stak ze in wat tabak en rolde er een sigaret van. Als 't nood deed kon hij deze in den mond fijn knabbelen en doorslikken.

De bijeenkomst duurde slechts kort.

Nu moest Frans nog drie personen even geheimzinnig spreken en aldus verzamelde hij legerberichten van verschillende punten.

De laatste man dien hij bezocht, reikte hem een brief over. Hij was een bode.

— Van uwe familie, zei hij.

— Van mijn familie! juichte Frans.

Met bevende hand rukte Frans de envelop open. 't Schrift van zijn vader. Ze waren allen veilig te Roeselare. Ze hadden er niets te kort, waren verheugd nieuws van hem te hooren en hoopten op 't weerzien.

Zekerheid nu, na zooveel maanden van angstig wachten en vreezen.

— God zij geloofd voor dit nieuws. En gij hebt mijn familie gezien? zei Frans.

— Ja.

Maar eensklaps ging de deur open en Duitschers, met den revolver dreigend gericht, stormden binnen, roepend:

— Handen omhoog!

De soldaten grepen beide mannen vast en bonden hen de handen op den rug.

De gevangenen moesten mee. Tusschen de soldaten schreden ze voort, vol deernis aangestaard door het volk.

Frans en zijn makkers kwamen op het stadhuis voor een officier, die hun wilde verhooren.

— Ik zeg niets! riep Vinck nijdig. Doe wat ge wilt...

Maar soldaten grepen hem vast, tastten zijn zakken af en trokken de kleederen van zijn lijf. Hij zag de sigaretten ontrollen, papiertjes van onder zijn schoenzool halen.

— Ge kunt uw leven redden, als ge ons zegt, van wie ge die papieren gekregen hebt, zei een der oversten verleidelijk.

Zijn leven redden! Weer vrij zijn! Zijn familie terug zien!

— Ik zeg niets, doe wat ge wilt, maar ik zeg niets! riep hij heftig.

— We zullen u wel tot andere gedachten brengen, tierde de officier. Kleed u, leelijke spion!

In zijn cel weende Vinck.

— O, mijn brave vader, mijn moeder... 't is uit, ik zie ze niet meer weer...

Snikkend wierp hij zich op den grond.

IX.

Emerance was naar den winkel geweest. Ze had geen rust. Van avond moest Frans terugkeren.

— Verwacht ge Frans? vroeg Bernard Verwilgen, die eensklaps uit een herberg kwam.

Over zijn gelaat lag een grijnslach.

— Zie, 'k heb het niet aan u verdiend, hernam de boerenzoon. Maar ik geef u een raad. Vlucht naar 't Hollandsche. En Vinck komt niet meer.

— O, wat is er gebeurd? vroeg het meisje angstig.

Maar grinnikend liep Verwilgen voort.

Emerance ging naar huis en brak er in snikken uit.

— Wat is er? vroeg haar moeder verschrikt. Ze vertelde het.

— Er is wat met Frans! riep de vrouw. Ja, ga naar 't Hollandsche. En waar is Wardje?

— Naar Vlissingen.

— Hij mag hier niet komen. Ga naar het Hollandsche en wacht hem op!

Ja, Wardje moest ginder blijven. Emerance snelde heen. Ze viel bij boer Lampenaar binnen. 't Was Vinck's kosthuis. Ook hier bracht ze ontsteltenis.

Tegen den avond kwam Wardje. Hij hoorde het nieuws.

— Zou Verwilgen ons verraden hebben? vroeg hij ongerust. Morgen zal ik het weten... Frans moet van avond terugkeeren. Ik zou hem op de afgesprokene plaats afwachten.

De Lampenaars en Emerance wachtten in spanning. Traag kroop de nacht voorbij. Toen 't licht begon te worden keerde Wardje terug.

— 'k Heb nieuws langs een andere zijde. Onze arme Frans is gevangen... Er was verraad in het spel. O, als 't Verwilgen is! zei hij.

Emerance viel met het hoofd op de tafel en lang bleef ze er weenen.

X.

Een koude morgen. Grauw hing de lucht over Brugge. Sneeuw bedekte de daken, de torens, de straten.

De krijgsraad had een vonnis geveld: de dood. De dood voor twee kloeke, jonge mannen...

Om negen uur stonden twee schepenen aan de

poort der Lansierskazerne, te Brugge. Een lijk-wagen met twee kisten reed op een koer. Mannen van den begrafenisdienst bleven daar wachtend staan.

De schepenen, getuigen, stapten naar de binnenplaats. Een Duitsch majoor groette hen.

Een auto naderde, stopte aan de poort, en Frans Vinck en zijn lotgenoot stegen uit. De schepenen ontblootten 't hoofd. De veroordeelden knikten hen toe.

Frans keek even naar de lucht, als wilde hij zijn uitzicht verruimen. Hij had ook nog zooveel te overzien. Zijn dorpje, zijn ouders, broeders en zusters... Lindedale en Emerance, baas Vergouwen en Lydie, Wardje, Lampenaar en zijn vrouw.

Hij was nog zoo jong om te sterven. Wakend had hij den langen nacht doorgebracht.

En men ging hem doodschieten. Daar stond reeds zijn kist, waarin men hem begraven zou.

Maar Vinck had toch niemand verraden. Hij stierf als soldaat.

Zijn gezelschap viel gisteren op de knieën en smeekte om genade voor zijn vrouw en vier kinderen. Maar neen, anderen verklappen had hij evenmin gedaan!

De veroordeelden werden naar den hof geleid. Daar stonden palen... Men bond er de mannen met de handen aan.

Ginds stonden de soldaten met geladen gewe-

ren. Een rechter las het vonnis af. Een Duitsche priester sprak eenige woorden.

Toen voelde Frans, dat men een band voor zijn oogen bond.

— Neen, geen blinddoek! riep hij heftig.

Hij vreesde den dood niet meer. Hij stierf als soldaat en goed mensch.

— Leve 't vaderland! riep hij.

Schoten knalden. De dood trad in.

Frans' lijk, door de boeien weerhouden, plooid. Eerst zakte 't hoofd voorover, dan zonk het lichaam op de knieën... als in gebed.

Soldaten bonden de lijken los en de mannen van den begrafenisdienst legden ze in de kisten.

Een wagen reed naar het kerkhof.

XI.

— Ze hebben hem vermoord, wreed vermoord!

Met dien kreet snelde Emerance bij Lampenaar binnen.

— Is Frans dood? vroeg de man.

— Gisteren morgen... te Brugge.

Snikkend zonk het meisje in een zetel.

— Gisteren morgen! kermde ze. Ze waren met tweeën. Wardje heeft het plakkaat meegebracht.

De bultenaar trad dan ook binnen. Tranen biggelden langs zijn wangen en 't mismaakte lijf

trilde. Met bevende handen spreidde Wardje een papier over de tafel uit.

— 'k Heb het vannacht te Brugge van den muur gescheurd, zei hij als met gebroken stem. Verwilgen heeft ons verraden

Daar stond de naam van den soldaat: Frans Vinck.

Emerance weende bittere tranen.

Eenige dagen later kwam er in « 't Vliegend Paard » een pakje. 't Was voor Emerance. Vergouwen bracht het over de grens, want op aandringen van haar ouders bleef Emerance nog op 't Hollandsche.

Een horloge... een portret... en een brief. Van Frans. Een herinnering uit de gevangenis een aandenken aan zijn sterven. En het meisje las:

Lieve Emerance,

Daar morgen mijn sterfuur slaat, schrijf ik u dit laatste vaarwel. Als ik aan u, aan mijn goeden vader, mijn dierbare moeder, mijn beminden broeder en zusters en alle goede vrienden peins, valt de dood mij hard. Maar ik moet moedig zijn. Ik deed mijn plicht; aan 't front bleef ik gespaard maar achter 't leger val ik als Belgisch soldaat.

Ik schrijf ook aan mijn ouders en heb hen van u verteld, en hun verzocht doodskaarten te doen drukken met mijn portret in uniform, en er aan u en al mijn vrienden te zenden. 'k Sterf gerust. God zal mijn ziel in genade ontvangen. Ik zend

u een laatste gedachtenis. O, ik weet, gij zult weenen, maar troost u. Gods wil is niet altijd de onze. Groet uw goede ouders, bedank Vergouwen en Lydie, Lampenaar en zijn vrouw voor hun beste zorgen.

Ik denk ook aan hem, die mij hier bracht, maar zonder haat. Ik ben rustiger dan hij 't zal zijn. Ik geef mijn leven voor het vaderland. God zegene en beware u. Vaarwel, Emerance, tot weerziens in den Hemel, die zich voor mij reeds opent.

Uw beminde,
Frans Vinck.

Dan las Wardje den brief luidop. Ook zijn stem stakte. Lampenaar staarde door 't raam om zijn ontroering te verbergen, en zijn vrouw snikte als een kind.

— — — — —
Eindelijk was de groote dag der bevrijding gekomen. Emerance zag haar broer. Na vier jaar scheiding stormde de jonge man plots zijn woning binnen.

En toen de vreugde van 't eerste wederzien wat bedaard was, zei de teruggekeerde tot zijn zuster, dat ze er zoo bleek uitzag. Moeder vertelde dan de geschiedenis van Frans Vinck.

— Bernard Verwilgen! riep de soldaat met afschuw. En waar is hij?

— Hij kwam niet meer op de parochie terug. Maar we weten toch, dat hij ook bij de Duitschers

in ongenade viel, en aan het front in Frankrijk werken moest. Hij is daar gestorven.

Emerance ging met Wardje naar Brugge. De doodgraver geleidde hen naar de rij zwarte kruisjes.

— Hier liggen de gefusileerden, en dat is het graf van Frans Vinck, zei hij.

Het meisje knielde op den slijkerigen grond en lang bad ze er, terwijl de wind om haar voer. Later ontmoette ze de familie van Frans en zij vertelde veel van hem.

E I N D E.